

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמוניחה: תל אביב, רחוב גורדון 3, מ.ל. 03/2262/34 • תאריך: 130 • מען מברקים: "עיתונות" • העורך הראשי: אורי ארנב • ראש המערכת: יוסף ינאי • עורכת-תכנית: יוסי שגון • עורכת כותוב: ענת ישראלי • צימו מערכת: ציון צפירי וגילה רוזן • ראש המניחה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרזני • המו"ל: "העולם הזה" בע"מ • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל-אביב, רחוב בן אביגדור • הפצה: גר"מ בע"מ • גזופות: צינקהרץ • כספ"ב בע"מ

אינא קרי

השבוע קיבלנו מחמאות אחדות על מהירות התגובה של העולם הזה. ביום השלישי בבוקר פורסם כי זרועות הביטחון הצליחו לסכל ניסיון של התנקשות בחייו של השר אריק שרון. עיי תונייהבוקר של אותו יום לא הספיקו להביא ידיעה זו. הצהרונים — שבאחד מהם ממוקם מנהל יחסייהציבור של השר, אריק דן — הביאו ידיעות קצרות. והנה, באותו ערב כבר הופיעו ברחובות תל-אביב גיליונות העולם הזה (2237), שהכילו את הסיפור המלא. עד כמה שניתן לפירסום. ובעיקר: על שער הגיליון התנוססה תמונתו של השר שרון והכוותרת "אריק על הכוונת". זה נראה כמו שיא עולמי של מהירות לגבי שבועון. מאחרי שיא זה מתחבא סיפור קטן.

הרמטכ"ל

לא ידע

את הידיעה על החוליה בחוותו של שרון קיבלנו ביום השבת. הוץ מאנשי זרועות הביטחון ו"מקורב" השר שרון, היינו כימעט היחידים שידעו על כך. כאשר יצאנו לברר פרטים, נסתבר לנו כי לא הרמטכ"ל, רפאל איתן, ולא סגן שרהביטחון, מרדכי ציפורי, ידעו על כך דבר.

היה ברור לנו, כמובן, שזהו הסיפור של השבוע. כלומר: הסיפור שיש להקדיש לו את השער הקידמי ואת הכתבה המרכזית. אך מייד נתקלנו במחסום. הצנזורה.

משיקולים הקשורים במהלך החקירה, לא היתה הצנזורה מוכנה באותו שלב לפרסם אף מילה אחת על פרשה זו. הוטל עליה איפול חמור ומוחלט.

לפנינו עמדו כמה בעיות מיקצועיות וטכניות. בין השאר:

- מה לעשות אם הצנזורה תתמיד עד להופעת הגיליון בסדרובה לאשר את פירסום הידיעה?
- מה לעשות אם הצנזורה תאשר את הפירסום שעה קלה לפני הופעת הגיליון שלנו, כאשר כבר לא תהיה לנו השגות הדרושה כדי לשנות את הגיליון? בשני המקרים: איך לספק את כל המידע המגיע לך, ושאתה מצפה לקבלו משבועון זה תמורת הלירות הטובות שלך — מבלי להפסד את כללי הצנזורה?

צנזורה

ליברלית

אולי כדאי בהודמנות זו להגיד כמה מילים על יחסינו עם הצנזורה הצבאית. הצנזורה פועלת על פי תקנות-ההגנה הבריטיות, המעניקות לה סמכויות עצומות. על פי החוק, אין למעשה שום עירעור על חלטי הצנזורה. המידע המגיע אליה, ושאתה מצפה לקבלו בשעתו ניסיונו להעמיד את הדברים במיבחן מישפטי, אך נסתבר לנו כי גגלל

חמה מתמדת עם הצנזורה. זה היה בעידן דויד בן-גוריון, כאשר הצנזורה — כמו כל הורעות האחרות של השילטון — עמדו לרשות האינטרס האישי והמפלגתי של ראשי-הממשלה ושרי-הביטחון.

ותיקי העולם הזה זוכרים אגדות מימי המלחמה הזאת. את העסקיביש של פרשת לבון פירסמו כולו באיטלה של סיפור בדיוני, ואת גיבורי פרשת-לבון פירסמו כתשבץ. אלה הם רק המיקרים היותר ידועים. למעשה השתמשנו מקומם הפועים בתחבולות שונות ומשונות כדי לפרסם דברים אשר הצנזורה אסרה את פירסום סומם מטעמים פוליטיים, שהיו בעינינו בלתי-יכשרים.

מאז חל שינוי גדול, ובייחוד אחרי מילחמת יום-הכיפורים. הצנזורה היא הרי בה יותר ליברלית, ועוסקת כימעט בענייני ביטחון בלבד. אמנם, יש לא פעם מיקרי רייגבול, שלגביהם יש לנו ויכוח עם הצנזורה — כשהצנזורה טוען שזהו עניין ביטחוני אך בודק, ולנו טוענים את ההיפך שגון ימברך, כלל, למרות ויכוחים, ולפעמים גם תקלות כלשהן, אנחנו מסתדרים. אין אנו רואים את עצמנו נותרים במילחמה עם הצנזורה, ואין לנו השאיפה להפסד את הוראותיה.

יסוד

הזמן

הבעייה לא היתה, על כן, איך להפסד את הוראות הצנזורה, אלא כיצד לפעול במיטתה, וכאן נכנס יסוד הזמן. הזמן הוא, בדרך כלל, המרכיב הנשכח של בעיות רבות. להבנת חשיבותו של הזמן דרוש בדרך כלל ידע מיקצועי ניכר.

שער "העולם הזה" (2237) על הכוונת של חי?

וינסטון צ'רצ'יל כתב באהד מספריו כי במלחמת-העולם הראשונה היתה לי ראשי-ממשלת בריטניה, לוד ג'ורג'י, הב- רקת. עלה על דעתו כי מיספר עצום של חיילים בריטיים וצרפתיים בחזית המערבית מבליים את זמנם בהודשי-החורף באפס מעשה, כי בקור ובגשם אי-אפשר להילחם באירופה. לעומת זאת, דווקא חודשים אלה מתאימים ביותר ללחימה

א' ידיעה מסיימת בשעה 10.00, אך אישר את אותה הידיעה עצמה בעיתון ב' בשעה 19.30, אין בכך הוכחה לשרי רות. איך להוכיח כי הצנזורה לא קיבלה במשך 30 דקות אלה ידיעות ששינו את שיקול-דעתו? או שלא הגיע בעצמה, על סמך שיקולים לגיטימיים, לידי החלטה חדשה?

היו ימים כאשר היינו מצויים במיל-

במרחב שלנו. אם כן, מדוע לא להעביר כמה מאות אלפי חיילים מצרפת למצריים ובוא הסתיו, לכבוש את ארץ-ישראל וסוריה ולהחזיר את הגייסות בערך מועד לפתיחת מערכת-הקיץ באירופה?

העיר צ'רצ'יל, בהומור יבש: ללוד ג'ורג'י פשוט לא היה כל מושג על הזמן הדרוש כדי להזיז גייסות. העברת החיילים מצרפת למצריים ובחזרה היתה איר- קרבת זמן רב יותר מאשר ההפסקה בי- קרבות באירופה.

הוא הדין לגבי עיתון. לכל פעולה דרוש זמן. למשל: שערי העולם הזה מודפסים עתה בתהליך הקרוי אוטופסט. העמודים הפנימיים של השער מודפסים בצבעים מולאים, דבר האורך זמן. השערים עצמם מודפסים בשני צבעים בלבד (שחור ואדום), כדי לקצר את התהליך ולחסוך זמן. העדכניות של השער חשובה לנו יותר מאשר ציבועניותו — שהרי אין העולם הזה שבועון-בידור בעיקרו, אלא שבועון-חדשות.

משום-כך איננו יכולים לשנות את הי- שער ביום השלישי אחרי-הצהרונים. הוא צריך להיקבע מראש.

במיקרה זה נוצרה בעייה חמורה. אם תתיר הצנזורה את פירסום הידיעה ביום השלישי, איך זה יופיע על השער הקיד- מי של העולם הזה עניין חזות חשוב? ולהיפך: אם לא תתיר הצנזורה את פירסום הידיעה עד היום השלישי בערב, איך יופיע על השער אריק שרון בצירוף כותרת המודיעה על הניסיון להתנקש בחייו?

בהתייעצויות קדחתניות התגבש פיתרון, שדמה לביצה המפורסמת של קולומבוס. החלטנו לשים את אריק שרון על שער הגיליון, מעל לכותרת "אריק על הכוונת". מוכן? הימור? לא דווקא.

הכנו שתי כתבות שונות על אריק שרון. האחת היתה הכתבה על ניסיון-ההתנק- שות, עם כל הפרטים שהיו ידועים לנו, פרשנות והסברים, על רקע המילחמה המתמשכת בין טורו וטרור-נגדי.

את הכתבה הזאת שמנו במגירה, לשלי- פה מידית ברגע שהצנזורה תשנה את ההוראה.

הכתבה השנייה היתה על מאבק שונה לגמרי — מילחמתם של כמה שרים באריק שרון, וניסיונם הנואש לחסל את השפעתו בממשלה. הביטוי "על הכוונת" היה, במיקרה זה, ציורי — אריק על הכוונת של השרים פלוני ואלמוני. השער הוכן, ומכבשי-הדפוס החל פועל. לגבי הכתבה עצמה החלה הספירה לאחור. כל שעה שחלפה הקטינה את הסיכוי לשים את הכתבה על ההתקשות במקום הכתבה הפוליטית, שכבר היתה מוכנה בדפוס. איני יודע מדוע היתה לי ההרגשה כי אכן יחול השינוי דווקא ביום השלישי לפגיי-הצהרונים. לא היתה לי כל ידיעה על כך. אך האינטואיציה הוכיחה את עצמה, במיקרה זה: הצנזורה אכן שינתה את החלטתה, וביום השלישי בבוקר ניתן אור ירוק לפירסום, במיגבלות מסוימות. ההמשך היה בדיק כמתוכנן. הכתבה הפוליטית הוצאה מן הגיליון. הכתבה על ההתקשות נכנסה במקומה. התצלומים של הוכנו מראש למיקרה זה, הוכנסו במקום תצלומים אחרים.

השער נשאר בלי שינוי. אפשר לשאול: מה היתה קורה לו לא אישרה הצנזורה את הידיעה ביום הי- שלישי? אותו שער — "אריק על הכוונת" — היה מופיע בקשר לכתבה פוליטית על המאבקים בממשלה ובליכוד. יתכן שהיית אומר לעצמך: "מה הם רוצים ממני? מה פיתאום עוד שער על אריק? מה החשיבות של עוד כתבה על מריבות בממשלה? מה יש, כבר אין להם על מה לכתוב?" ואז, כעבור כמה שבועות, אחי- רי התרת הידיעה לפירסום, הייתי מספר לך את הסיפור הזה.

זהו סיפור קטן, בסך-הכל. אך הוא מראה מדוע מרתקת העבודה העיתונאית, גם למי שהתנסה במשברים גדולים וקטנים מסוג זה במשך שלושים שנה, שבע אחרי שבע. יש שבועות רגועים יותר ושבועות רגועים פחות. אך מעולם, בכל שלוש העשרים השנים האלה, לא היה שבוע אחד בלי משבר.

אורי ארנב